

## Araştırma Makalesi

## Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Göçle Gelen Çocukların Entegrasyon Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Leyla ŞABANOĞLU<sup>1\*</sup>, Neylan ZİYALAR<sup>1</sup><sup>1</sup> T.C. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

## Makale Bilgisi

## Öz

## Anahtar kelimeler:

göç, göçmen çocuk, göçmen entegrasyonu, göçmen kapsayıcılığı, Rusya'dan Türkiye'ye göç

Göç; ekonomik, politik, sosyo-kültürel, toplumsal, kişisel veya doğal sebepler ile ortaya çıkan, çeşitli faktörler ile etkileşim durumunda olan, başka bir bölgeye doğru hareket etme ve oraya yerleşme anlamı taşıyan bir kavramdır. Bireyler göç sürecinde birçok alanda çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Çoğunlukla kendi iradesi dışında göç etmek durumunda bulunan çocuklar, göç sürecinin dikkat çekilmesi gereken bir ögesidir. Ülkemiz her sene çeşitli ülkelerden göç almakta, Rusya Federasyonu vatandaşlarının ülkemize doğru gerçekleştirdiği göç hareketleri ise bu bağlamda önemli bir noktada yer almaktadır. Bu çalışmada, Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne aileleriyle göç etmiş çocukların göç sürecinde karşılaştıkları ayrımcılık, zorbalık, şiddet davranışları, uyum problemleri, dışlanma gibi sorunlar ve bu sorunlara neden olan unsurlar araştırılmıştır. Araştırma nitel yöntem ile yürütülmüş, katılımcı bireyler ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş, elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın bulguları göç öncesindeki deneyimler, göç esnasındaki deneyimler ve göç sonrasında deneyimler olmak üzere üç kategori kapsamında irdelenmiştir. Bulgular, göçmen çocukların göç sürecinde; bazı aile bireylerinden ayrılmama, göç kararında etkili olamama, barınma sorunu yaşama, terk edilen bölgede bulunan öğelere ve kişilere özlem duyma gibi problemlerle karşılaştıklarını göstermektedir. Gelinen ülkede eğitim bağlamında; öğretmen ve akranlarla iletişim kuramama, okulda akran zorbalığına uğrama, dersleri anlamama, okula kaydolamama gibi sorunların yaşandığı görülmüştür. Bulgular yaşamın farklı alanlarında da akranlar ile iletişim kurmakta zorlanma, akranlarından fiziksel ve psikolojik şiddet görme, gördüğü şiddet karşısında kendisini ifade edememe, Türkçe öğrenme konusunda zorluk yaşama, dil edinme sürecinde yetişkinlerin görevlerini üstlenme, dışlanma ve ayrımcılığa maruz kalma, daha sık sağlık sorunları yaşama, sağlık kuruluşlarına başvurmadan çekinme, göç sürecine ilişkin beklentilerin karşılanmaması gibi sorunlarla karşılaştığını da göstermiştir.

## Abstract

## Keywords:

migration, migrant child, immigrant integration, immigrant inclusion, migration from Russia to Turkey

Migration, driven by various factors, often leads to individuals encountering numerous challenges. Children, who often migrate involuntarily, are a significant aspect of this process. Turkey receives immigrants from various countries annually, with migration movements from the Russian Federation being particularly noteworthy. This research investigated the issues faced by children who migrated from the Russian Federation to the Republic of Turkey with their families. These issues include discrimination, bullying, violent behaviors, adaptation problems, and ostracism. The research was conducted using qualitative methods, involving in-depth interviews with participating individuals. The findings were examined in three categories: pre-migration, during migration, and post-migration. The findings revealed that migrant children faced problems such as separation from some family members, inability to influence the decision to migrate, housing problems, and longing for elements and individuals in the abandoned region. Within the educational setting of the host country, problems such as inability to communicate with teachers and peers, instances of bullying at school, inability to comprehend lessons, and inability to enroll in school were observed. The findings also showed problems in different areas of life, such as difficulty in communicating with peers, experiencing physical and psychological violence from peers, inability to express oneself in the face of violence, difficulty in learning Turkish, taking on adult roles in the language acquisition process, experiencing exclusion and discrimination, experiencing health problems more frequently, hesitating to apply to health institutions, and unfulfilled expectations related to the migration process.

\* Sorumlu Yazar, T.C. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

e-posta: leylasabanoglu@yandex.com

DOI: 0.31682/ayna.1428151

Gönderim Tarihi (Received): 30.01.2024; Kabul Tarihi (Accepted): 05.09.2024

ISSN: 2148-4376

## **Giriş**

### **Göç Kavramı**

Göç; ekonomik, politik, sosyo-kültürel, toplumsal, kişisel veya doğal sebepler taşıyan; şiddet, korku, terör, aile parçalanması, daha iyi koşullara ulaşma isteği gibi unsurları bünyesinde barındıran, bir bölgeden başka bir bölgeye giderek yerleşme veya barınma amacıyla gerçekleştirilen zorunlu veya gönüllü bir yer değiştirme hareketidir (Çakır, 2008). Göç süreci, yalnızca fiziksel bir yer değiştirme değil, bir kültürden yeni bir kültüre, bir sosyo-ekonomik yapılanmadan yeni bir yapılanmaya doğru yapılan bir geçiştir. Çeşitli şehir, ülke ve kültürel yapılardan diğerlerine göç eden, farklı inançları, değerleri ve becerileri olan kişiler bu süreçte etkileşime girmektedir (Dovidio ve Esses, 2001).

### **Göç Sürecinde Bireylerin Karşılaştıkları Sorunlar**

Bulunduğu ülkeden göç yoluyla ayrılan kişi politik, kültürel, ekonomik sorunlar, sosyal dışlanma, dil sorunları, ayrıldığı bölgeye ilişkin kayıplar, ailesi ve kendi kimliğiyle ilgili değişimler gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Batista-Pinto Wiese, 2010). Göçmen bireyler, içerisinde buldukları sosyal çevrede giyim alışkanlıkları, fiziksel görünüşleri, dile yeterince hâkim olamayışları veya isimlerinin getirdiği çağrışım dolayısıyla olumsuz deneyimlere maruz kalmakta, ihtiyaçları olan sosyal desteğe ulaşamamaktadırlar (Ruiz ve diğerleri, 2013). Çakırer-Özservet (2016) bireylerin göç ettikleri ülkede karşı karşıya kaldıkları sorunları şu şekilde dile getirmiştir: dil sorunları, ekonomik sorunlar ve istihdama ilişkin sorunlar, ev sahibi toplumun verdiği olumsuz tepkiler, barınmaya ilişkin sorunlar, uyum sorunları, dini sorunlar ve kültürel farklılıklara ilişkin sorunlar.

### **Göç ve Çocukluk Kavramı**

Göç sürecinde bulunan tüm bireylerin, gönüllü göç hareketi gerçekleştiriyor olsalar bile çeşitli zorluklar ve sorunlara maruz kaldıkları değerlendirildiğinde, göç kararında çoğunlukla etkili olamayan ve yaşı dolayısıyla çeşitli risklerle karşılaşma olasılığı daha yüksek olan çocukların karşılaşabilecekleri sorunlar ve göç sürecinin etkileri özellikle göz önünde bulundurulmalıdır (Polat, 2007; Uluocak, 2009). Göç olgusu çocukluk dönemi bağlamında değerlendirildiğinde ailenin göç sürecine bakış açısı önem kazanmaktadır. Çeşitli zorluklar içeren göç süreci aile için yeni bir yaşam görevidir (Cornille ve Brotherton, 1993). Süreç ile birlikte göçmen çocuğun ebeveynlerinin aile ve toplum içerisinde sosyal rolleri zarar gördüğünde, ebeveynler sosyokültürel ve sosyoekonomik bakımdan farklılaşan şartlara uyum geliştirmekte zorlandığında, bu ebeveynlerin çocuklarının da süreçten olumsuz etkilenmesi kaçınılmaz hale gelmektedir (Gencer, 2019). Göç sürecinin yol açtığı zorluklarla başa çıkma sürecinde ebeveynlerin çocuklarıyla geçmişe göre daha az ilgilenmesi; sosyoekonomik açıdan

oluşan yetersizliklerden dolayı çocukların büyümeleri ve gelişmeleri için ihtiyaç duydukları öğelerden mahrum kalmalarına, hastalık ve kaza hallerinden korunamamalarına, şiddet, ihmal ve istismara maruz kalma olasılıklarının artmasına sebep olmaktadır (Aydın ve diğerleri, 2017). Tüm bu sorunlarla karşı karşıya kalan çocuklarda suça sürüklenme, şiddet davranışına başvurma, depresyon, yüksek kaygı düzeyi, düşük özgüven, gelişim geriliği, akademik başarıda düşüş, uyku ve yeme bozuklukları, hiperaktivite, öz kıyım, bağımlılık gibi davranışsal ve psikolojik sorunlar görülebilmektedir (Aydın ve diğerleri, 2017). Gerçekleştirilen araştırmalar, göçmen çocukların okul ortamında ayrımcılık, dışlanma, ırkçılık, ön yargı ve akran zorbalığı gibi olumsuz deneyimler ile karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymaktadır (Spiel ve Strohmeier, 2012).

### **Göçmen Entegrasyonu**

Göçmen bireylerin karşı karşıya kaldıkları sorunların ele alınması sırasında bireylerin topluma katılımına değinmek önemlidir. Son yıllarda göçmenlerin topluma katılımı ile ilgili olarak asimilasyon veya çok kültürlülük kavramlarının yanı sıra entegrasyon kavramının kullanımı tercih edilmektedir (Muyan, 2019). Entegrasyon kavramı, göç edilen ülkenin çeşitli kurumları ve toplumu ile göç eden bireyler arasında ortaya çıkan karşılıklı ve uzun süreli bir ilişkiyi açıklamak amacıyla kullanılmaktadır (Lacroix, 2010). Farklı toplum ve kültürlerden gelen bireylerin kendiliklerini koruyabilmeleri ve yeni gelinen bölgedeki toplum ile bir arada yaşayabilmeleri için entegrasyon süreci kaçınılmaz olarak görülmektedir (Bilgin, 2014).

### **Göçmen Kapsayıcılığı ve Ekolojik Sistem Kuramı**

Psikolojik, sosyal, politik, hukuki, ekonomik gibi çeşitli yönleri olan göç olgusunun çağımızda geliştiği, değiştiği, küresel çapta etkisi artış gösteren bir olgu haline geldiği değerlendirildiğinde; göçe ilişkin araştırmalarda geçmişe nazaran daha bütüncül bakış açılarını yansıtan kuramsal çalışmalara olan ihtiyacın arttığı ortaya çıkmaktadır (Sakız ve Apak, 2020). Bu noktada göçmen kapsayıcılığı kavramına ve bu kavramın Ekolojik Sistem Kuramı ile olan ilişkisine değinmek gereklidir. Kapsayıcılık, her bir bireyin sorumlulukları ve haklarıyla etkin bir rol edinebildiği, tüm bireyler için olan bir toplum yapısının varlığı olarak açıklanmaktadır (United Nations, 1996). Kapsayıcılık, aralarında farklılıklar olsa da bireylerin topluma dahil olabilmesi, toplumun bu amaçla bir başkalaşım geçirebilmesidir. Böylelikle, göçmen olmak gibi çeşitli farklılıklara sahip bireyler toplum içerisinde kabul edilir ve gelişimlerini rahatlıkla sürdürebilirler. Toplumun bu şekilde kurulan yapısı kişilerin birbirine destek olduğu bir durumu ortaya çıkarır (Meadan ve Monda-Amaya, 2008).

Bronfenbrenner'e (1979) göre bireyin gelişimi, bireyi merkeze alarak, iç içe geçen sistemler olarak açıklanabilen bir çevre içerisinde meydana gelmektedir. Bahsi geçen sistemler şu şekildedir: mikrosistem (örn. aile, okul, arkadaş sistemleri), mezosistem (mikrosistemler

arasındaki ilişki), ekzosistem (örn. ebeveynin işi), makrosistem (örn. hukuk sistemi, sağlık sistemi) ve kronosistem (örn. kardeş doğumunun gelişim üzerindeki etkisi). Bronfenbrenner, tüm bu katmanların bireyin çocukluğunun erken döneminden itibaren gelişiminin üzerinde etkileri olduğunu dile getirmiştir. Göç süreci ile çocuğun sosyal, kültürel, fiziksel çevresinde büyük değişimler olmaktadır. Ekolojik sistem kuramı meydana gelen değişimlerin sebep ve sonuçlarının çocuğun gelişimini büyük ölçüde etkilediğini varsaymaktadır (Aksel ve diğerleri, 2007). Sakız ve Apak (2020) Bronfenbrenner'in birey ile bireyin gelişimini sürdürdüğü çevre arasında bulunan çift yönlü ilişkiye yönelik değerlendirmelerini kapsayıcılık paradigması ile ilişkilendirmektedir. Çünkü kapsayıcılık da bireyin gelişimi ve içerisinde olduğu çevre arasında sürekli boylamsal ve ilişkiyel bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Yani göçmenlerin içinde buldukları toplumdaki ögeler ile çift yönlü bir ilişki içinde olduklarını, bu ögeleri hem etkilediklerini hem de bu ögelerden etkilendiklerini bilmek gereklidir. Buradan yola çıkarak, kapsayıcı bir toplum bağlamında değerlendirildiğinde, göçmen bireyler kendileri için başkaları tarafından bir şeyler yapılan, yani edilgen kişiler olma konumundan çıkarak, çeşitli sorumluluklar alabilen ve yaşadıkları toplumu etkileyebilen bireyler haline gelmektedirler.

### **Türkiye Cumhuriyeti'nden Rusya Federasyonu'na Göç**

Ülkemiz bağlamında göç olgusuna bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti'nin her yıl farklı ülkelerden göç aldığı görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin diğer ülkelerden aldığı göçe ilişkin sunulan veriler değerlendirildiğinde; Türkiye Cumhuriyeti'ne göç eden bireyler arasında Rusya Federasyonu vatandaşlarının önemli bir çoğunluk oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Düzensiz göç kapsamında ise bahsi geçen çoğunluğun oluşmadığını belirtmek gereklidir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2023a; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2023b; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2023c; Konut Satış İstatistikleri, 2023; Sarıoğlu ve diğerleri, 2022; Uluslararası göç istatistikleri, 2023).

### **Araştırmanın Amacı**

Nitel araştırma yöntemi ile sürdürülen bu çalışmanın amacı göç sürecine maruz kalan çocukların; göç öncesinde, göç esnasında ve göç sonrasında göçmen bir birey olarak toplumda karşılaştıkları ayrımcılık, dışlanma, uyum problemleri, zorbalık, şiddet davranışları gibi sorunları araştırmak ve bu sorunlara yol açan ögeleri tartışmaktır. Çalışmada, Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne aileleriyle göç etmiş kadın ya da erkek 18 yaşının altında olan bireyler ile derinlemesine görüşmelerin yapılması, bireylerin kendi sözlerinin en temel veriyi oluşturması, göçün bir süreç olarak ele alınarak göç öncesi, göç esnası ve göç sonrasında edinilen deneyimler kapsamında incelenmesi hedeflenmiştir.

## Yöntem

### Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Nitel bir araştırma; insanlara ve yerlere duyarlı olan, doğal ortamdaki veriler ile hem tündengelim hem de tümevarımlı tema ve örüntüler kuran veri analizlerini içeren bir yaklaşım ile sürdürülür. Katılımcı bireylerin bir problem ya da konuyu hangi çerçevede ele aldıklarını anlamak amaçlanır (Creswel, 2016). Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin ilkelerine uygun olarak, yapılandırılmış sınırların ve kuralların olmadığı, verilerin sosyal bir ilişki kurularak elde edildiği bir yaklaşım sergilenerek, Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne göç etmiş kadın ya da erkek 18 yaşının altında olan bireyler ile göç sürecinde karşılaştıkları sorunlar üzerinden derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşme; açık uçlu soruların sorulması, cevapların dinlenerek kaydedilmesi ve ilave sorular ile üzerinde çalışılan konunun ayrıntılı bir biçimde araştırılmasını sağlayan bir veri toplama yöntemidir (Kümbetoğlu, 2019).

### Evren ve Örneklem

Tablo1.

*Görüşme Yapılan Katılımcılara İlişkin Bazı Demografik Bilgiler*

<b>Cinsiyet</b>	Kadın	18
	Erkek	16
<b>Yaş</b>	8-10 yaş	7
	11-13 yaş	13
	14-16 yaş	10
	17 yaş	4
<b>Doğum yeri</b>	Rusya Federasyonu	22
	Çeçenistan	3
	Kırım	3
	Belçika	2
	Kazakistan	1
	Türkiye Cumhuriyeti	1
<b>Gelme Yaşı</b>	Bilinmemektedir	2
	3 yaş	4
	5-7 yaş	10
	8-10 yaş	11
	11-13 yaş	6
	14-15 yaş	2

Araştırmanın evrenini, aileleriyle Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne göç etmiş kadın ya da erkek 18 yaşının altında olan tüm bireyler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise araştırmanın duyurulması ile ulaşılan ilk katılımcının ardından kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, bu evren içerisinde belirlenmiş olan kadın ya da erkek 18 yaşının altında olan bireyler oluşturmuştur. Katılımcı sayısı 34 olmuştur. Çalışmanın yürütüldüğü süreçte veriler kendini tekrar etmeye başladığında, veri doygunluğunun elde edildiği anlaşılmış ve görüşmeler durdurulmuştur. Kartopu örnekleme yönteminde başlangıçta, araştırma kriterlerine uygun olan kişi veya kişilere ulaşılmakta, ardından

araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerden bilgi alınarak diğer kişilere ulaşılmaktadır. Bu işlem gerekli katılımcı sayısına ulaşıncaya dek devam etmekte ve bir katılımcı zinciri oluşmaktadır (Parker ve diğerleri, 2019).

### **Veri Toplama Araçları**

Çalışmada veriler, yarı yapılandırılmış araştırma soruları yoluyla, yüz yüze gerçekleştirilen derinlemesine görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşmeler sırasında veriler, ses kayıt cihazı kullanılarak ve notlar alınarak kaydedilmiştir. Görüşmenin başında ise katılımcılara sosyo-demografik bilgilere yönelik sorular sorulmuştur. Görüşme öncesinde katılımcılar ve ebeveynleri; verilerin bu çalışmada kullanılacağı ve kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı konusunda bilgilendirilmiş, görüşmelerin kaydedilmesi için katılımcıların ve ebeveynlerinin onamı alınmıştır. Bilgilendirme ve onam alma işlemi katılımcılara ve ebeveynlerine Bilgilendirilmiş Onam Formu verilmesi ve imza alınması yoluyla gerçekleştirilmiştir.

### **Veri Toplama Süreci**

Bu araştırma ve araştırma kapsamında veri toplama süreci alınan etik kurul onayı ile gerçekleştirilebilmiş olup bu çalışma ile İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvuruda bulunulmuş ve 492589 sayılı karar ile onay alınmıştır. Katılımcılar ile evlerinde başka kişilerin bulunmadığı odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile temas halinde yürütülen uygulama bölümü, katılımcıların kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri amacıyla Rusça olarak planlanmış, görüşmelerden önce hangi dilde konuşmak istedikleri katılımcılara sorulmuştur. 27 katılımcı Rusça ve yedi katılımcı Türkçe konuşmayı tercih etmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür.

### **Verilerin Analiz Yöntemi**

Görüşmeler, katılımcının ve ebeveynlerinin onayı alınarak ses kaydına alınmış; ardından ses kayıtları araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Rusça olarak gerçekleştirilen görüşmelerin deşifre edilmesi sırasında görüşmeler Türkçe diline çevrilmiştir. Verilerin çözümlenmesi; göçmen çocukların entegrasyon sürecine ilişkin yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen içeriğin sistematik bir biçimde çözümlenebilmesi, belirli veri kümeleri ve çocukların söylemlerinden açığa çıkan ilişkiler çerçevesinde konuya dair tartışmanın sürdürülebilmesi amacıyla içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, verileri tanımlamak ve verilerin içerisinde gizli kalan noktaları açığa çıkarmak için benzer olan verilerin, belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirilmesidir. İçerik analizinde temel hedef elde edilen verileri açıklayabilecek ilişkileri ve kavramları açığa çıkarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Verilerde ortaya çıkan ortak düşünceler kodları

oluşturmaktadır. Kategoriler ise kodları içeren geniş bilgi kümeleridir. Bunlar, araştırma sorularına verilen yanıtlardan açığa çıkan temel bulgu, örüntü” ya da soyutlama olarak düşünülebilir (Corbin ve Strauss, 2014). Kategoriler oluştururken tüm kodların ele alınması mecburi değildir. Önemli bulunmayan kodların silinmesi veya başka kodlarla bir araya getirilerek yeni bir kategori kapsamında sınıflandırılması mümkündür (Cresswell, 2016).

Bu çalışma kapsamında elde edilen veriler araştırmacı tarafından okunmuş, tekrar eden veriler kodlar olarak ele alınmış; ortaya çıkan sıklık temaları açığa çıkarılmış ve temalar göç öncesindeki deneyimler, göç esnasındaki deneyimler ve göç sonrasındaki deneyimler kategorileri kapsamında incelenmiştir. Katılımcıların kimlik bilgilerinin saklı tutulması amacıyla verilerin analizi sırasında Ç harfi kullanılmıştır. Deşifre metinlerinde şu kullanım yer almaktadır: **(Ç1)**

### **Çalışmanın Güvenilirliği**

Niteliksel araştırmanın en önemli özellikleri sınırları keskin bir araştırma planının ve yapılandırılmış kuralların yokluğu ile araştırma sorusunu belirleyen kavramsal temelin esnek oluşudur. Nitel veri, katılımcı ile araştırmacı arasında gelişen sosyal bir ilişki sonucu açığa çıkar (Kümbetoğlu, 2019). Asıl hedef nesnel bir gerçeklik oluşturmak değil, olgu ve olayları hem katılımcı hem de araştırmacı kişilerin öznel deneyimleri çerçevesinde ele almaktır. Nicel çalışmalar ile nitel çalışmaların güvenilirlik ölçütleri farklılık göstermektedir. Nitel bir çalışmanın güvenilir olabilmesi; öznellik, refleksivite, nitel bir araştırma paradigmasına bağlılığı ve uygunluğu, verilerin ve kuramsal yorumlamanın yeterliliği gibi çeşitli niteliklere tabidir (Morrow, 2005; Sousa, 2014).

Bu çalışmada sorumlu araştırmacı olarak, benim de Rusya Federasyonu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne doğru göç hareketi gerçekleştirmiş bir birey olduğumu belirtmek gereklidir. Bu göç hareketinin çocukluk döneminde gerçekleşmiş olması, göçmen bir çocuğun karşı karşıya kalabileceği olası sorunlara olan ilgimi artırıcı etkiye sahip olmuştur. Bunların yanı sıra lisans eğitimim süresince Rusya Federasyonu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne göç eden ailelerin çocukları ile çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiş olmam ve bahsi geçen grup ile uzun bir süre temas halinde olmam yüksek lisans eğitimim ile birlikte göç sürecine ilişkin bir araştırma yürütme motivasyonumu oluşturmuştur. Göç alanında gerçekleştirilen çalışmaların sıklıkla bireylerin ana dillerinde gerçekleştirilememesi gibi bir sınırlılığı, katılımcılar ile ana dillerinde çalışarak ortadan kaldırabiliyor olmak ise konu hakkında çalışmamı kolaylaştırmıştır. Süreç içerisinde danışmanımın bilgi ve tecrübesinden yararlanmak, klinik psikoloji alanında yüksek lisans sürecimi tamamlamak, kendi psikoterapi sürecimden geçmek ve gerçekleştirilen görüşmelerin ardından sesli bir günlük tutmak olası bir karşı-aktarım durumunun ele alınmasına olanak sunmuştur.

## Bulgular

Bu çalışma kapsamında; Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne göç eden ailelerin çocukları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerin içerik analizi sonucunda üç kategori ortaya çıkmıştır: Göç öncesindeki deneyimler, göç esnasındaki deneyimler, göç sonrasındaki deneyimler.

Tablo 2.

### Analiz Bağlamında Oluşturulan Temalar ve Kategoriler

Kategoriler	Temalar
Göç Öncesindeki Deneyimler	Sosyal Yaşam Göçün Sebepleri Göç Kararının Alınma Şekli Göç Kararının Nasıl Karşılandığı
Göç Esnasındaki Deneyimler	Rusya Federasyonu'ndan Ayrılış Şekli Göç Esnasında Destekleyen Kişi veya Kuruluşlar Göç Esnasındaki Duygular
Göç Sonrasındaki Deneyimler	Türkiye'de İlk Günlerin Nasıl Geçtiği Okula Başlama ve Öğretmenler ile İlişki Türkçe Öğrenme Süreci Aile İçi İlişkilerde Değişim Arkadaşlar, Akranlar, Komşular ile İlişkiler Göçmenler Hakkındaki Düşünceleri Psikolojik Şiddete Maruz Kalma Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Ailede Türkçe İletişim Kurma Görevini Üstlenen Kişi Daha İyi veya Daha Kötü Olan Durumlar Beklentilerin Karşılanıp Karşılanmadığı Tekrar Göç Etme Düşüncesi

### 1. Göç Öncesindeki Deneyimler Kategorisi

**1.a. “Sosyal Yaşam” Teması.** “Sosyal yaşam” teması kapsamında çocukların göç öncesindeki yaşamlarına dair hatıraları ve çevrelerindeki kişilerle ilişkileri incelenmiştir. Katılımcı çocukların büyük bir bölümü göç sürecinden önceki hayatlarını iyi veya normal olarak tarif etmiş, sıklıkla akrabalarının ve arkadaşlarının varlığından bahsetmişlerdir.

**Ç24:** *Yani kendi memleketim, bir de orada insanlarla iletişim kurmak daha kolaydı konuşmak, yani yine de sen oraya aitsin, memleketine.*

Ç9'un ise göç etmeden önceki hayatında arkadaşları olsa da dini farklılıkları öne sürerek kendisini dışladıklarını dile getirmesi göç süreci açısından önemlidir.

**Ç9:** *Çok arkadaşım vardı, en azından ben onları arkadaş olarak sayıyordum, onlar bazen küsüyordu ama anlaşıyordum. Okulda pek iyi değildi, özellikle kızlarla çünkü onlar diyordu ki “Hristiyan değil, Müslüman.” ama ben yine de iletişim kuruyordum. Moskova'yı seviyordum, arkadaşlarım vardı diyebilirim.*



**1.b. “Göçün Sebepleri” Teması.** “Göçün sebepleri” teması kapsamında çocukların göç etmiş olma nedenlerine ilişkin düşünceleri, söylemleri incelenmiştir. 22 katılımcı, göç etme nedeni olarak dini sebeplerden bahsetmiş, Rusya Federasyonu’nda yaşarken ibadet etmekte zorlandıklarını, ailedeki kadınların tesettür konusunda Türkiye Cumhuriyeti’nde daha rahat hissettiklerini ifade etmiştir.

**Ç8:** *Sanırım... Bilmiyorum ama annem dedi ki burası Müslüman ülke olduğu için ve Moskova’da insanlar şey ya... annemin dediğine göre Hristiyan, o yüzden böyle karar verdik.*

**Ç10:** *Yani biz Müslümanız, orada ise Müslümanları sevmiyorlar.*

Beş katılımcı göç etme sebebini eğitim olarak açıklamış, Türkiye Cumhuriyeti’nde gittiği okulda daha az zorlandığını, eğitim sürecinin daha iyi olduğunu dile getirmiştir.

**Ç30:** *Türkiye’ye biz okul yüzünden taşındık, orada çok fazla sınav vardı.*

**Ç7:** *Orada üniversiteye gitseydim daha az imkânım olurdu tüm dünyada. Burada hem üniversiteye girmek daha kolay hem de daha çok olanak var.*

Göç etme nedeni olarak savaşı dile getiren iki çocuğun yanı sıra farklı sebeplerden bahsetseler de bir gün savaş bittiğinde geri dönebileceklerini söyleyen çocuklar olmuştur.

**Ç9:** *Bir de babam Rusya’da yakında savaş çıkacağını tahmin ediyordu ve ‘Savaş olursa Ruslar yerine Müslümanlar adına savaşmak daha iyi.’ dedi ve biz buraya geldik.*

**1.c. “Göç Kararının Alınma Şekli” Teması.** “Göç kararının alınma şekli” teması kapsamında çocukların göç etmeye kimin ve nasıl karar verdiğinde ilişkin söylemleri incelenmiştir. 14 katılımcı, göç sürecine karar verme aşamasında babasının yalnız başına etkin rol oynadığını ifade etmiştir. Kararını annenin tek başına verdiğini söyleyen çocuk sayısı üç, anne ve babanın birlikte verdiğini söyleyen çocuk sayısı 13’tür. Karar verme sürecine dahil olabildiğini söyleyen yalnızca bir katılımcının olması dikkat çekicidir.

**Ç16:** *Tabi ki de babam verdi. Benim hiçbir şey deme hakkım yoktu zaten küçüktüm. Ailem nereye gidiyorsa ben de oraya gidiyordum.*

**Ç24:** *Konuştuk tabi ki ailesiyle, bizimle ama babam öyle karar verdiyse öyle olmak zorunda.*

**1.ç. “Göç Kararının Nasıl Karşılandığı” Teması.** “Göç kararının nasıl karşılandığı” teması kapsamında verilen göç etme kararına ilişkin çocukların duygu, düşünce ve tepkileri incelenmiştir. Çocukların bir kısmı göç kararına karşılık verdikleri tepkiyi hatırlamadıklarını ifade ederken 14 çocuk verilen kararın karşısında üzüntü hissettiğini, karara karşı çıktığını, akrabalarını, arkadaşlarını, hayvanlarını özleyeceğini düşündüğünü dile getirmiştir. Çocuklardan biri verilen karar karşısında korku hissettiğini söylemiştir.

**Ç27:** *Ben tamamen karşıydım, ‘Hayır hayır!’ diyordum.*

**Ç30:** Normal, sabretmek zorundayım. Büyüyüp kendim taşınana kadar. Orada benim en iyi arkadaşım var, beni çok bekliyor, bir gün geleceğimi düşünüyor.

Beş katılımcı kararın kendisine söylenmediğini, ailesinin Türkiye Cumhuriyeti'ne tatil için ya da bir süreliğine geleceklerini söylediğini, beş katılımcı ailesinin kendisine konu hakkında soru sormadığını, beş katılımcı ise verilen karara karşılık bir tepki vermediğini dile getirmiştir.

**Ç5:** Nasıl? Taşınıyor muyuz? Taşınıyoruz, tamam. Bana sormadılar, bu yüzden her şey OK.

**Ç9:** Sonra taşınma günü 'Biz taşınmıyoruz, sadece şaka yaptık, sadece dinleneceğiz.' dediler ama eşyaları topluyorduk, 'Burada bir şeyler yolunda gitmiyor.' diye düşündüm, yola çıktık, sonra 'Artık burada kalıyoruz.' dediler, artık karşı çıkmak anlamsızdı.

## 2. Göç Esnasındaki Deneyimler Kategorisi

**2.a. "Rusya Federasyonu'ndan Ayrılış Şekli" Teması.** "Rusya Federasyonu'ndan ayrılış şekli" teması kapsamında göç eyleminin ne şekilde, hangi araçlarla gerçekleştirildiği incelenmiştir. 26 çocuk, uçak yolculuğu ile Türkiye Cumhuriyeti'ne ulaştıklarını söylerken, altı çocuk karayolu yolculuğu yaptıklarını dile getirmiştir. Ç19 kendisinin babasının izni olmadan yolculuk yaptığını, bu nedenle çeşitli tanıdıklarından yardım istediklerini anlatmıştır.

**Ç19:** Benim babam benim yurtdışına çıkmamı yasaklamıştı. Pasaport kontrollerinde ben gidemiyordum. Ondan bizde başka bir havayolu şirketinden annemin tanıdıkları sayesinde transfer yaparak geldik.

**2.b. "Göç Esnasında Destekleyen Kişi veya Kuruluşlar" Teması.** "Göç esnasında destekleyen kişi veya kuruluşlar" teması kapsamında çocukların ve ailelerinin göç sürecinde destek ve yardım alma olanağı bulup bulamadıkları, buldularsa bunun ne şekilde gerçekleştiği incelenmiştir. Katılımcılardan hiçbiri kendilerini destekleyen bir kuruluşa ilişkin bilgi vermemiştir. Dokuz çocuk ebeveynlerinin arkadaşlarının, altı çocuk ise akrabalarının kendilerine destek olduğunu söylemiştir. Beş çocuk bir süre akrabalarında veya tanıdıklarında barındıklarını ifade etmiştir.

**Ç18:** Babamın arkadaşı geldiğimiz zaman yardım etti Türkçe biliyordu o arkadaşı falan sonra buraya taşındı.

**Ç26:** Babamın bir arkadaşı var. Onlar burada bir yerde yedi yıldır yaşıyorlar artık, o yardım etti.

Katılımcı çocuklardan altısı kendilerine destek olan kimsenin olmadığını dile getirmiş, Ç6 akrabalarının göç sürecine karşı çıktığı ile ilgili bilgi vermiştir.

**Ç6:** Hayır, yoktu. Tam tersi karşı çıkıyorlardı, 'Gitmeyin.' diyorlardı. Hatırlıyorum, gelmeden bir hafta önce babaannem geldi ve bir hafta bizimle yaşadı. O her gün akşam

*babamı ikna etmeye çalışıyordu. ‘Ne yapacaksınız orada, yapacak şeyiniz mi yok Türkiye’ye gitmekten başka?’ diyordu.*

**2.c. “Göç Esnasındaki Duygular” Teması.** “Göç esnasındaki duygular” teması kapsamında çocukların göç eyleminin gerçekleştiği esnada hissettiklerine ilişkin hatıraları incelenmiştir. Katılımcılardan 11’i üzüntü, altısı korku veya kaygı, beşi özlem, dördü merak veya şaşkınlık, dördü mutluluk hissettiğini ifade etmiştir. Bazı katılımcılar birden çok duyguyu bir arada dile getirmiştir.

**Ç29:** *Sıradan olmayan bir duygu, nasıl desem, korku herhalde bende vardı, herhalde herkeste bir korku vardı, bende bir şaşkınlık vardı, şaşkınlık, merak bunu duygu diye adlandırabilirsek ama ben sadece merak ediyordum ve üzüntü sanırım ben buraya gelince başladı ve zaman geçince bende flash backler başladı kendi öz şehrimden, işte o zaman ben üzölmeye başladım.*

Katılımcılardan sekizi ne hissettiğini hatırlamadığını, beşi ise hiçbir şey hissetmediğini söylemiştir. En çok “Hatırlamıyorum.” cevabı “Göç Esnasındaki Duygular” teması kapsamında verilmiştir.

**Ç6:** *Hatırlamıyorum, hiçbir şey hatırlamıyorum. Uçakta nasıl gittiğimizi bile hatırlamıyorum, sadece eşyalarımızı nasıl hazırladığımızı hatırlıyorum. Nasıl geldiğimizi, eşyaları nasıl yerleştirdiğimizi hiç hatırlamıyorum.*

### 3. Göç Sonrasındaki Deneyimler Kategorisi

**3.a. “Türkiye’de İlk Günlerin Nasıl Geçtiği” Teması.** “Türkiye’de ilk günlerin nasıl geçtiği” teması kapsamında çocukların göç eyleminin ardından ilk günlere dair deneyimleri ve hatıraları incelenmiştir. Katılımcılardan yedisi göç ettikten sonraki ilk günlerde iyi vakit geçirdiklerini, yedisi yeni şehirde gezdiklerini, denize girdiklerini dile getirmiştir. İlk günlerde edindikleri olumlu izlenimin sonraki günlerde olumsuz yönde değiştiğini söyleyenler olmuştur. Üç katılımcı özellikle okulda zorlandığını söylemiştir.

**Ç4:** *Hayır ama buraya geldiğimize yazdı. Her yere gidiyorduk, her şey mükemmeldi ama en kötüsü okullar başlayınca başladı.*

Çocuklardan üçü Rusça konuşan arkadaşlar edindiğine vurgu yapmıştır.

**Ç18:** *Güzel geçti. Bir tane arkadaşımı buldum. O şu an gitti buradan ama o çocuk yani benim gibiydi Türkçe bilmiyordu çevresindekiler ona bana baktıkları gibi davranıyordu.*

Katılımcılardan altısı barınma veya ev eşyaları ile ilgili sorunlar yaşadıklarını, kalacak yer aradıklarını, ev eşyalarının olmadığını ifade etmiştir. İki çocuk ise ilk günlerde oturma izni veya okul kaydı işlemleri ile ilgilendiklerini dile getirmiştir.

**Ç20:** *Hatırlamıyorum, birkaç sene önceydi ama galiba sadece geldik, bizim bir evimiz vardı ya da otel, evet biz çok fazla otel değiştirdik, sonra ise galiba bir yıl sonra bu eve geldik.*

Dört çocuk ilk günlerde bir yeri bulamadıklarını, kaybolduklarını dile getirmiştir. Katılımcılardan bazıları kaybolma durumunu aile bireyleri ile yaşadığını söylerken, bazıları tek başınayken kaybolduğunu dile getirmiştir. Bu bulgu çocukların karşı karşıya kalabilecekleri olası riskli durumlar açısından dikkate değerdir.

**Ç24:** *Ben ilk geldiğim gün kayboldum, İstanbul'daki ilk gün. Yani benim için bu garipti, bilmiyorum, eskiden ...'da az şey vardı ya, benim için bu korkutucu değildi de, anlaşılmazdı, alışık değildim öylesine, sonra zamanla değişti.*

Dört çocuk hiçbir şey hatırlamadıklarını söylemiş, Ç6 bu durumu bir savunma mekanizması olarak anlatmıştır.

**Ç6:** *Hatırlamıyorum, hiçbir şey hatırlamıyorum. Sadece altıncı ya da yedinci sınıftan itibaren hatırlıyorum her şeyi, ilk bir seneyi fark etmedim gibi. Hatırlayamıyorum, belki beynim bir şekilde blokladı o hatıraları.*

**3.b. “Okula Başlama ve Öğretmenler ile İlişki” Teması.** “Okula başlama ve öğretmenler ile ilişki” teması kapsamında çocukların göç edilen ülkedeki eğitim süreçlerine ilişkin unsurlar ve çocukların deneyimleri incelenmiştir. Katılımcılardan 15’i sorun yaşamaksızın okula kaydolabildiklerini, altısı kayıtla ilgili sorunlar yaşadıklarını ancak bir süre sonra okula gidebildiklerini, Üçü sorunlarla karşılaşsalar bile hemen okula başlayabildiklerini ifade etmiştir. Dört katılımcı yabancı çocukların gittiği bir okula gittiğini veya gittiği okulda kendilerine ayrılan bir sınıfta eğitim aldığını ifade etmiştir.

**Ç10:** *Birazcık yaşadık, beni kabul etmek istemediler sınıfa ama bizim bir tanıdığımız vardı, o yardımcı oldu bize okula gidebilmem için.*

**Ç7:** *Müdür yardımcısı benle kardeşimi aldı, arabaya bindirdi, eve getirdi, geldiler, burada evimizde konuştular, oturum iznimizin ne zaman olacağını öğrendiler. Çünkü biz bir aydan fazla okulda kayıtsız duruyorduk.*

Üç çocuk dini eğitim almaları sebebiyle okula hemen başlayamadığını, okulunu değiştirdiğini veya okulu bıraktığını anlatmıştır.

**Ç9:** *Bir hafta sonra annem beni medreseye vermeye karar verdi, sonrasını pek hatırlamıyorum medresede olanları.*

**Ç31:** *Bu şimdi gittiğimi bitirince okula gideceğim.*

20 çocuk öğretmenleri ile iyi bir iletişim kurabildiğini söylerken, beş çocuk öğretmenin kendisini desteklediğine ilişkin vurgu yapmış, bu durumun kendisini olumlu yönde etkilediğini dile getirmiştir.

**Ç19:** *Birinci sınıfta pek anlayamıyorduk. Çünkü ben kendimi anlatamıyordum istediğim gibi onlar da anlamıyorlardı ama öğretmenim bana çok yardımcı oldu ve benim çok hızlı Türkçe öğrenmemi sağladı.*

Katılımcılardan altısı öğretmenlerinin bazılarıyla olumsuz, bazılarıyla olumlu deneyimler yaşadığından bahsetmiştir.

**Ç6:** *Bazı öğretmenler beni kabul etti ve başlarda yardım ediyorlardı, bazıları ise bana karşıydı: ‘Neden buraya geldiniz? İnsanlar tam tersi buradan gidiyor, siz ise buraya geliyorsunuz.’ Bir de Bir Türkçe öğretmeninim söylediğini hatırlıyorum: ‘Yakında Türkler için bizim ilçemizde yer kalmayacak, geldiniz buralara.’*

Olumsuz deneyimlerine değinen çocukların yanı sıra Ç3 öğretmenin kendisine zorbalık yapılmasına tepki vermediğini vurgulamıştır.

**Ç3:** *Dersin ortasında bir kız okumayı ve konuşmayı bilmediğimi söyledi. Muhtemelen Rus olduğumu biliyordu, bu yüzden güldü ve Türkçe bilmediğimi, yazamadığımı söyledi. Sonra bütün sınıf güldü. Öğretmen ise hiçbir tepki vermedi, kendi telefonuna bakmaya devam etti. Ben o zaman neredeyse ağlayacaktım.*

**3.c. “Türkçe Öğrenme Süreci” Teması.** “Türkçe öğrenme süreci” teması kapsamında çocukların dil edinimine ilişkin deneyimleri incelenmiştir. Katılımcılardan 19’u şu anda Türkçe dili konusunda sorun yaşamadığını belirtmiştir.

**Ç13:** *Şimdi artık fen öğretmeni nereden olduğumuzu falan soruyordu, bana sorunca, ‘Aa sen Türk gibisin.’ demişti.*

Katılımcılardan üçü Rusça konuşan arkadaşlarının süreci etkilediğini, ikisi farklı diller kullanmanın Türkçe öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini, ikisi özellikle Tatarca bilmenin Türkçe öğrenimi konusunda kolaylık sağladığını ifade etmiştir.

**Ç24:** *Ben okula giderken öğrendim, yani diyorum ya Tatarca ve Türkçe birbirine çok benziyor, sadece birazcık kelime öğrenmek gerekiyordu, o kadar, zor değildi Türkçe öğrenmek.*

Altı çocuk Türkçe öğrenme sürecinde, çeşitli alanlarda zorlandığını anlatmıştır.

**Ç9:** *Bir cümleyi doğru kuramazsam kaygılanmaya başlıyorum ve sinirleniyorum, insanlar beni hemen anlasın istiyorum, kendime daha çok güvenmek istiyorum, bu yüzden Türkçe konuşmuyorum genellikle, yalnızca gerekiyorsa, bir şey soruyorlarsa cevaplayabilirim, önce düşünürüm.*

**3.ç. “Aile İçi İlişkilerde Değişim” Teması.** “Aile içi ilişkilerde değişim” teması kapsamında göç eyleminin ardından çocukların aileleri ile olan ilişkilerine dair algıladıkları değişim biçimi incelenmiştir. Katılımcılardan 19’u aile içi ilişkilerinde bir farklılaşma olmadığını, yedisi ilişkilerin göç sürecinde olumsuz etkilendiğini, daha öfkeli hale geldiklerini ifade etmiştir.

**Ç7:** *Herkesin daha sinirli olduğunu düşünüyorum kardeşler açısından. Bilmiyorum öfkeli değil de sonuç olarak göç psikolojimizi etkiledi. İlişkilerimizi etkiledi, düşüncelerimiz değişti, stres oldu, birbirimize karşı daha az öz olduk, tabi ki öz, gerekli her şeyi yaparız ama daha az arkadaşça oldu sanki.*

Beş çocuk babasının uzun süre boyunca Türkiye Cumhuriyeti'nde bulunmadığını, Rusya Federasyonu'nda veya diğer ülkelerde yaşamaya devam ettiğini vurgulamıştır.

**Ç6:** Anne ve babamla oldu. Çünkü babam hala Rusya'da. Onu neredeyse hiçbir zaman görmüyoruz, nadiren görüyoruz, yılda üç kez gelebiliyor bir aylık. Annemle sıklıkla boş şeylerden ötürü tartışıyoruz.

İki çocuk göç sürecinin aile ilişkileri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu belirtmiştir.

**Ç24:** Daha iyiye gitti diye düşünüyorum tam tersi gittiğimiz için çünkü nasıl desem? Bozulmadık, birazcık daha yakın olduk babam olmadığı için, iyi diye düşünüyorum, bir şey değişmedi yani.

**3.d. “Arkadaşlar, Akranlar, Komşular ile İlişkiler” Teması.** “Arkadaşlar, akranlar, komşular ile ilişkiler” teması kapsamında çocukların göç edilen ülkede iletişim kurdukları kişiler, iletişim kurarken kullanmayı tercih ettikleri dil, bunlara ilişkin karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. 22 çocuk arkadaşlarının Türkiye Cumhuriyeti'nden, iki çocuk başlangıçta Rusya Federasyonu'ndan, daha sonra ise Türkiye Cumhuriyeti'nden olduğunu dile getirmiş, 14 katılımcı akranları ile çoğunlukla Türkçe konuştuğunu, dokuz katılımcı bazı akranları ile Rusça ve bazıları ile Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan sekizi arkadaşlarının Rusya Federasyonu'ndan olduğunu, yedisi Rusya Federasyonu'nda bulunan farklı cumhuriyetlerden olduğunu dile getirmiştir. Yedi çocuk akranları ile Rusça konuştuğunu söylemiştir.

**Ç3:** Herkesin arkadaşları vardı ama benim yoktu, bu yüzden üzülüydüm. Bu sebeple Ruslarla oynuyordum.

20 çocuk arkadaşlarının çeşitli ülkelerden göç eden kişiler olduğunu, beş çocuk akranları ile konuşurken Türkçe ve Rusça dışındaki dilleri kullandığını ifade etmiştir.

**Ç9:** Burada arkadaş bulmak çok zor diye düşünüyorum, Türkler için değil de özellikle yabancılar için, yabancılar genellikle kendilerine yabancılar arasından arkadaş buluyor, ben de öyle, mesela Afganlar, Rusça konuşanlar, belki işte bir tanıdığım var Fransa'da yaşamış, Türkiye'ye taşınmış, onunla iletişim kurmak daha kolay çünkü bizi tek... yani tek bir şey bağlıyor işte.

Katılımcılardan beşi arkadaş edinmekte zorlandığını söylemiş, ikisi Türkçe öğrendikten sonra arkadaşlık kurabildiğini ifade etmiştir. Yalnızca bir katılımcı çocuk çok arkadaş olduğunu vurgulamıştır

**Ç17:** Güzeldi ama biraz ben dışlanıyordum Türkçe bilmediğim için. Arkadaşlarım yani binadakiler benden uzak duruyorlardı konuşmuyorlardı dalga geçiyorlardı.

Katılımcılardan çevrelerinde bulunan farklı kişilerle çeşitli sorunlar yaşadıklarını ifade edenler olmuştur. Sekiz çocuk akranları ile, dokuz çocuk komşularla yaşadıkları sorunlardan bahsetmiştir. Beş çocuk yaşadıkları sorunların yabancı olmalarıyla ilgili olduğunu söylemiştir.

**Ç32:** Çünkü onlar mesela kendi arabalarını kapımızın önüne koyuyorlar, biz koyduğumuzda ise onlar kızıyorlar.

**Ç18:** Her zaman kavga oluyordu bu sitede yabancı olduğum için ama sonra Türkçe öğrendim bana güzel davranmaya başladılar. Dalga geçiyorlardı. Sonra dövüyordum. Sonra annelerle geliyordu kapıya.

**3.e. “Göçmenler Hakkındaki Düşünceleri” Teması.** “Göçmenler hakkındaki düşünceleri” teması kapsamında çocukların göç edilen bölgedeki diğer göçmen bireyler hakkındaki düşünceleri ve söylemleri incelenmiştir. 11 çocuk konu hakkında bir şey düşünmediğini veya kendisinin de göçmen olması sebebiyle konu hakkında yorum yapmasının uygun olmayacağını söylemiştir.

**Ç24:** Yani ben kendim göçmenim, Türklerin yerinde olsaydım bir şey söyleyebilirdim ama mesela ‘Sen geldin, öyle, şöyle.’ diyemem. Mesela Afganlar var çok kötü olan ya da Suriyeliler ya da bizimkiler geliyorlar, evlerindeymiş gibi yaşıyorlar, öylesi de oluyor, öyle, yani farkh düşüncelerim var.

Katılımcılardan dokuzu göçmen kişiler hakkında olumsuz bir düşüncesinin olmadığını söylemiştir. Beş çocuk bahsi geçen bireylerin kendisi gibi olduklarını, kendisinin onlarla empati kurabildiğini dile getirmiştir.

**Ç7:** Olumsuz düşünceler yok, tam tersi desteklemeye çalışıyorum, kendi durumumu hatırlayarak. Yabancı birinin geldiğini görünce destekledim, çünkü ben ilk geldiğimde neden Afganlarla yakınlaştım? Çünkü onlar da anlıyordu yabancılar için zor olduğunu, ben Türkçe bilmeden bile onlarla ortak dili bulmuştum, yarım kelimeden bile anlıyorlardı, Türkler anlamak istemiyordu, sıkılıyorlardı benimle Türkçe bilmediğim için.

Beş çocuk özellikle Rusya Federasyonu’ndan göç eden diğer göçmen bireyler hakkında olumsuz düşünceleri olduğunu ifade etmiştir.

**Ç8:** Onlar da bizim gibi. Gerçi son zamanlarda taşınmaya başlayan çok kişi var. Bilmiyorum ben bundan pek hoşlanmıyorum. Ben artık alıştım Türklere, bu Türk atmosferine, herkes taşınmaya başlayınca ben hemen... Bilmiyorum. Buraya çok Rus taşınınca ben bundan hoşlanmadım, kendim geldiğim halde.

Katılımcılardan üçü çevrelerinde fazla sayıda göçmenin olduğunu söylerken, üçü özellikle bazı bölgelerden gelen göçmen bireyleri sevmediğini söylemiştir.

**Ç20:** Evet, Afganlar da çok fazla. Yani ben şu an Afganlara karşı kötü bir şey beslemiyorum ama orada onlar çok pislerdi, her zaman her şeyi dağıtıyorlardı, tatl bir şeyler yiyince oraya atıyorlardı, tükürüyorlardı, kaldırmak isteyince her şey tükürük içindeydi. Çöp vardı ama Afgan öyle attı, çöp kutusuna atmaya çalışmadı.

**3.f. “Psikolojik Şiddete Maruz Kalma” Teması.** “Psikolojik şiddete maruz kalma” teması kapsamında çocukların maruz kaldıkları, şahit oldukları psikolojik şiddete ilişkin söylemleri incelenmiştir. Katılımcılardan 10’u akran zorbalığına maruz kaldığını dile getirmiş, beşi akranlarının kendisiyle dalga geçtiğini, dördü akranlarının kendisinden uzak

durduğunu, üçü akranlarının kendisine bağırdığını, hakaret ettiğini, ikisi akranlarının eşyalarını izinsiz aldığını ifade etmiştir.

**Ç4:** *Bilmiyorum, nedense beni bir şekilde sevmadılar. Eşyalarımı alıyorlardı, böyle şeyler... Ben böyle küçük bir kola götürmüştüm, iki çocuk o kolaı aldı ve bütün sınıfta ayaklarıyla sürükledi... Orada Rusça konuşan başka insanlar vardı. Bir kutu sütü üzerime döktüler böyle. Bu kadar, başka hatırlamıyorum. (ağlıyor)*

**Ç28:** *Orada Afganlar vardı, İngilizce, Türkçe konuşuyorlardı, bize bulaşmaya başladılar, 'Siz Russunuz.', salıncakları paylaşmıyorlar, onlar önce başladı, bize kötü sözler söylemeye başladı, kötü bir şey göstermeye...*

**3.g. “Fiziksel Şiddete Maruz Kalma” Teması.** “Fiziksel şiddete maruz kalma” teması kapsamında çocukların maruz kaldıkları, şahit oldukları fiziksel şiddete ilişkin söylemleri incelenmiştir. 26 çocuk maruz kaldığı fiziksel şiddet olayının akranları ile yaşandığını vurgulamıştır. Dokuz çocuk akranının kendisine vurduğunu, dört çocuk akranının kendisini ittiğini, iki çocuk akranının kendisinin saçını çektiğini söylemiş, altı çocuk farklı şekillerde zorbalığa maruz kaldığını ifade etmiştir.

**Ç28:** *Kısacası ben duruyordum ve o ayağıyla burama sertçe vurdu, sonra ben onunla kavga ettim... Oysa salıncakları orada paylaşmadılar, bilmiyorum, onlar bunun onların parkı olduğunu düşünüyorlar.*

Şiddete maruz kalmama sebebi olarak kendisinin sakin kalmasını belirten çocuklar olmuştur.

**Ç16:** *Yok. Biz sakin bir insan olduğumuz için öyle sorunlar yaşamadık.*

Katılımcı çocuklardan beşi yaşadığı olay karşısında fiziksel şiddete başvurduğunu, altısı akranları ile kavga ettiğini dile getirmiştir.

**Ç9:** *Yalnızca sıklıkla yanağa dokunuyorlar, birbirlerinin yanına gidip böyle yapabilirler (hafifçe yanağına tokat atarak gösteriyor), bir kez arkadaşım hatta, biz onunla hep arkadaşlık ediyoruz, bana bir kez öyle yaptı, ben ona 'Bir daha asla bana böyle yapma.' dedim, birden bana vurdu, yanağıma sertçe, ben o andan sonra belki onu küstürmüşümdür, ensesinden tuttum ve duvara götürdüm, o benden çok daha büyüktü, daha uzun boyluydu, daha kiloluydu, ben ise kendimi şimdi bana vursa uçacak gibi hissediyordum, onu duvara yaklaştırdım ve 'Bana bir daha böyle yapma.' dedim ve bundan sonra herhalde bana küstü, ben de özür dilemedim ve arkadaş olmayı bıraktık.*

**3.h. “Ailede Türkçe İletişim Kurma Görevini Üstlenen Kişi” Teması.** “Ailede Türkçe iletişim kurma görevini üstlenen kişi” teması kapsamında aile içerisinde ihtiyaç duyulduğunda Türkçe konuşan, aile dışından bireyler ile iletişim kurma görevini üstlenen kişi veya kişilerin kimler olduğu incelenmiş, çocukların Türkçe öğrenmiş olmaları halinde dışarıdaki bireylerle iletişim kurarken karşılaştıkları sorunlar araştırılmıştır. Katılımcılardan sekizi kendisinin bu görevi üstlenmek durumunda kaldığını, altısı kardeşinin de bu görevi üstlendiğini, altısı yalnızca annelerinin iletişim kurduğunu, altısı ebeveynlerinin iletişim kurabildiğini, dördü bazen annelerine destek olduğunu dile getirmiştir.



**Ç24:** Genelde annem konuşuyor. O ailemizin başı yani babam yokken.

**Ç6:** Her zaman beni alıyorlar, annemin ya da babamın ihtiyacı olduğunda. Özellikle bankaya gidecekleri zaman ...'ı alıyorlar ya da belge işleri olduğunda. Onun dışında beni alıyorlar. Hastaneye, markete.

İki çocuk komşu ve akrabalara da destek olmak durumunda kaldığından bahsetmiştir.

**Ç9:** Mesela bazen komşularımıza yardım ediyoruz, ... hasta oluyor, o zaman beni alıyor, bankaya beni alıyor genellikle, markete tabi ki beni alıyor, ben ve ... işte.

Katılımcılardan altısı iletişim kurmakta zorlandığını, bunu yapmak istemediğini, utandığını ya da zaman ayırmak istemediğini ifade etmiştir.

**Ç9:** İşte amcam sürekli yazıyor bana ev hakkında, “Ara öğren, kiraya ne kadara veriyorlar ne zaman gelinebilir? Sonra benimle geleceksin, eve bakarsın, sorarsın.”, bu hoş değil işte, tabi ki yardım ediyorsun, “Hayır, kendiniz yapın.” deme şansın bile yok ama ruhuna bu pek iyi gelmiyor.

Üç çocuk başlangıçta zorlansa da daha sonra duruma alıştığını, dil ile ilgili sorunlarının azaldığını anlatmıştır.

**Ç3:** Çok utangaçtım eskiden, birisiyle konuşmak çok zordu, Rusça bile konuşamazdım yabancı biriyle. Sonra annem beni sürekli Türkçe, Rusça konuşmaya ve çeviri yapmaya zorladı. Ben alıştım, zamanla daha kolay gelmeye başladı.

**3.1. “Daha İyi veya Daha Kötü Olan Durumlar” Teması.** “Daha iyi veya daha kötü olan durumlar” teması kapsamında çocukların göç eyleminden önceki ve sonraki yaşam deneyimleri, bahsi geçen deyimler arasında fark ettikleri değişiklikler ve bunlara ilişkin düşünceleri incelenmiştir. Beş çocuk göç etmelerinin ardından her şeyin daha iyiye gittiğini, sekiz çocuk çevrenin Türkiye Cumhuriyeti’nde daha iyi olduğunu söylemiştir. Üç katılımcı çocuk insanların daha iyi olduğuna ilişkin söylemlerde bulunmuştur. İki çocuk ise göç etmelerinin ardından çevrelerinde bulunan insanları garip bulduğunu söylemiştir.

**Ç15:** Aslında Türkiye’ye geldiğimde böyle insanların daha iyi olduğunu fark ettim. Mesela Rusya’da bütün insanlar böyle birbirlerine yabancı birbirlerine böyle hakaret eden çok değil de birazcık değişik bir şeydi. Türkiye’ye geldiğimizde gerçekten güneş gülmüş gibi oldu öyle bir şey oldu işte güzel.

Beş çocuk dini konularda kendisini daha iyi hissettiğini vurgulamıştır.

**Ç11:** Burada Hristiyan değil Müslümanlar, cami var.

Beş çocuk yeni bir yerde bulunma ve yeni deneyimler yaşama gibi sebeplerle kendisini daha iyi hissettiğini, geliştiğini ve değiştiğini ifade etmiştir.

**Ç29:** Daha iyi, psikolojim daha iyi oldu herhalde, ben daha sakin oldum, bir de ne iyi oldu? Belki benim düşüncelerim, yeni bir dil öğrenmeye başladım, genel olarak gelişmeye başladım ve öyle şeyler, aynı şekilde ben başka türlü düşünmeye başladım, daha yetişkin bir insan gibi öyle diyebilirsek ama neyse, çoğu şey iyi oldu.

Altı çocuk artık akranları ile daha çok sorun yaşadığını, daha az arkadaşının olduğunu, dört katılımcı çocuk ise göç etmesinin ardından daha çok arkadaş edinebildiğini dile getirmiştir.

**Ç23:** *İyi olarak bir dil öğrenmiş oldum yerleri görmüş oldum, farklı bir ülkeyi görmüş oldum. Kötü olarak da hayatımın çoğu kötüye gitti. Arkadaşlık olarak güven olarak çok şey aslında iyi şey de var ama daha çok kötü şey var diyelim.*

Katılımcılardan beşi akrabalarından uzak kaldıklarını söylemiştir. Ç26 akrabalarının da göç etmeye başlamasıyla yaşanan olumsuzlukların azaldığını anlatmıştır.

**Ç26:** *Daha kötü olan akrabasız olmak ve buraya artık yavaş yavaş yani akrabalar geliyor ve böyle iyi oluyor.*

Dört çocuk iklim değişikliğinin kendilerini olumsuz etkilediğini söylemiştir.

**Ç5:** *Ekonomik açıdan her şey iyi, sosyal açıdan arkadaşlarımı özliyorum, daha kötü oldu. Genel olarak iklim değişikliği, genel durum... Ben bağışıklığı düşük bir insanım, sık hasta olurum, burada hemen yine... Henüz tanıdık doktor yok ama. Ben artık alıştım, o kadar çok hasta oluyorum ki, doktora başvuruyorum.*

**3.i. “Beklentilerin Karşılanıp Karşılanmadığı” Teması.** “Beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı” teması kapsamında çocukların göç eyleminden önce sürece ilişkin düşüncelerinin, beklentilerinin neler olduğu ve bunların ne ölçüde karşılandığı incelenmiştir. 13 çocuk beklentilerinin olmadığını ya da beklentilerini hatırlamadığını, altı çocuk olumlu veya olumsuz beklentilerinin karşılandığını söylemiştir.

**Ç16:** *Evet beklediğimiz gibiydi. Zaten babam ilk önce tek başına geldi. Burayı araştırıp öyle taşındık. Yani ben pek o zaman fikrim yoktu yani olumluydu evet her şey beklediğimiz gibiydi.*

Üç çocuk din ile alakalı beklentilerinin karşılandığını vurgulamıştır.

**Ç3:** *İnsanlar Rusya’da kapalılarına garip bakıyorlardı. Annem için daha kolay olmuştur burası.*

13 çocuk olumlu veya olumsuz olan bazı beklentilerinin karşılanmadığını söylemiştir.

**Ç7:** *Beklentiler bambaşkaydı, daha kolay olur, alışırım hızlıca sanmıştım ama yok birazcık uzadı her şey... Çocuklarla ortak dil bulmaya çalışmak daha zordu, iletişim kurmak, arkadaş aramak. On birinci sınıfa geçene kadar bu konuda zorlanıyordum. On birinci sınıfta birazcık kolaylaştı, şimdi her şey iyi.*

**Ç17:** *Yani ben aslında burayı böyle kötü sanıyordum ama daha iyiymiş düşündüğümünden. İnsanlar biraz kaba gibi zannediyordum.*

Beş katılımcı çocuk, Türkiye Cumhuriyeti’nin bir ülke olduğunu bilmediğini veya daha küçük bir ülke olarak hayal ettiğini, tatile gidilen yer anlamı taşıdığını düşündüğünü ya da Türkiye Cumhuriyeti’nde her zaman, her yerde denize girildiğini düşündüğünü ifade etmiştir.

**Ç9:** Bu konuda hiç düşünmedim, beklentilerim... Ben Türkiye'nin tatil dünyası olduğunu düşünüyordum, ben her zaman Türkiye'yi böyle hayal ediyordum. Bana İspanya'ya gideceğimizi söylediklerinde ben onun Türkiye olduğunu sanmıştım, yani Türkiye tatil dünyası sanıyordum (gülüyor). Her gün denize gideceğiz, güneşleneceğiz sanıyordum, böyle şeyler çünkü öyle bir izlenimim vardı, ben bilmiyordum, meğerse Türkiye sadece bir ülkeymiş ve insanlar burada normal yaşıyor, tek bir şey var, ben dinleneceğiz sanıyordum, okula gideceğiz, okuldan sonra arkadaşlarımızla denize gideceğiz, sonra uyuyacağız, sabah denize, sonra okula vesaire ama öyle.

**3.j. “Tekrar Göç Etme Düşüncesi” Teması.** “Tekrar göç etme düşüncesi” teması kapsamında çocukların ikincil göç gerçekleştirmeye ilişkin düşünceleri, planları, hayalleri, tekrar göç etmeyi planlamaları halinde bu göç eyleminin nereye doğru gerçekleşebileceği, ayrıldıkları ülkeye dönmeye ilişkin düşünceleri incelenmiştir. 10 çocuk tekrar göç etmek istemediğini ifade etmiştir.

**Ç6:** Ben kendimi Rusya'da hayal edemiyorum. Düşünüyorum, büyürsem, burada eğitim alırsam oraya gidemem, bence zor olur oraya yeniden alışmak, her şey bambaşka.

Dokuz çocuk geri dönmek istediğini, beş çocuk Rusya Federasyonu'na yalnızca bir süre için gitmek istediğini dile getirmiştir. Sekiz çocuk ise Rusya Federasyonu'na bağlı cumhuriyetlere gitmek istediğinden bahsetmiş, başka bir bölgede yaşamak istemediğini dile getirmiştir.

**Ç25:** Düşünüyorum, büyüyünce, okuyunca Rusya'ya gidip, sonra belki artık ailem olunca buraya gelmeyi geri.

**Ç7:** Sanırım yalnızca kendi memleketimize, gelecekte orada daha çok olmak isterim. İnguşetya, Kafkas. Moskova'ya hayır, dönmek istemezdim, her yıl doğru olanı yaptığımızdan daha emin oluyorum buraya gelerek. Çünkü orada hayatın nasıl devam ettiğini, neler olduğunu görebiliyorum. Ben hiç üzülmiyorum geldiğimize.

Dört çocuk Rusya Federasyonu'na dönüş planı yaptıklarını ifade etmiştir.

**Ç23:** Rusya'da yaşamayı planlıyoruz bundan sonra. Şöyle söyleyeyim babam sekiz yıldır biz buradayız ve sekiz yıldır bir oraya bir buraya gidiyor ve yoruldu açıkçası. İki tane erkek kardeşim var. Annem onları tek başına büyütmez. Çünkü erkekler daha zor büyütülüyor. O yüzden oraya dönmek istiyorlar. Yani hem annem babamla beraber olmak istiyor, babam da bizle beraber olmak istiyor. Ben de çok dönmek istiyorum. Şöyle söyleyeyim burada yaşadığım şeyler çok ağır şeyler ve unutacağım bir şey de değil o yüzden oraya gittiğim zaman da farklı bir atmosfer farklı insanlar olduğu için hatırlama gibi bir şansım da olmaz.

**Ç24:** Yani büyüdük, artık gitme zamanı geldi. Çünkü memleketim, seviyorum orayı, her zaman istiyordum.

Katılımcı çocuklardan beşi başka bir ülkeye göç edebileceklerini dile getirmiştir.

**Ç5:** Her zaman için pek sanmıyorum, orada çok... Hayır, Rusya'ya kesinlikle hayır. Kanada ve Almanya'ya bakıyorum. Çünkü Almanya'da akrabalar var, Almanca öğreniyorum, iyi biliyorum. Bu yüzden evet.

## **Tartışma ve Sonuç**

Çalışma kapsamında göç sürecine maruz kalan çocukların; göç öncesinde, göç esnasında ve göç sonrasında göçmen bir birey olarak toplumda karşılaştıkları sorunları araştırmak ve bu sorunlara yol açan unsurları tartışmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda göç bir süreç olarak ele alınarak göç öncesindeki deneyimler, göç esnasındaki deneyimler ve göç sonrasındaki deneyimler kategorileri kapsamında değerlendirilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğunun, göç sürecinden önceki hayatlarını olumlu kelimeler kullanarak betimlemiş olması göç ile birlikte bir kayıp yaşama durumuna işaret etmektedir. Bu durum göçmen çocukların göç süreci içerisinde çeşitli psikososyal sorunlarla karşılaşmalarına yol açabilecek önemli unsurlardan birine örnek sunmaktadır. Öztürk ve diğerleri (2020) göç sürecini kayıp ve yas bağlamında değerlendirerek, göç sürecinin zorunlu veya gönüllü olması fark etmeksizin travmatik etkiler oluşturabileceğine değinmiştir. Ancak göç hareketini zorunlu olarak gerçekleştiren kişilerin, yas sürecinin ve uyum sürecinin daha büyük zorluklar içerebileceğini dile getirmişlerdir. Polat (2007) çocukların göç kararında etkin olamamaları nedeniyle zorunlu göç gerçekleştirdiklerinin varsayılabilirliğini, dolayısıyla riskli durumlara karşı daha açık olduklarını vurgulamaktadır. Bu noktada bu çalışmada yer alan çocukların göç kararında çoğunlukla etkisiz olduğunu yeniden vurgulamak gereklidir.

Katılımcı çocuklardan bazılarının göç etmeden arkadaş edinmek konusunda sorun yaşadıklarını söylemesi, katılımcıların göç etme sebebi olarak çoğunlukla dini faktörlerden bahsediyor olması ile ilişkilidir. Viyana'da bulunan Türk göçmenler ile yürütülen, ayrımcılığa ilişkin deneyim ve algıların araştırıldığı çalışmada, dini faktörler dolayısıyla maruz kalınan ayrımcılık düzeyi vurgulanmış, bu durumun göçmen bireylerin kaygı düzeyi üzerinde etkili olduğu ortaya çıkarılmıştır (Sağlam, 2020).

Katılımcılar göç süreci esnasında hiçbir kurum veya kuruluştan destek almadıklarını, yalnızca akrabaları ve tanıdıkları tarafından desteklendiklerini ifade etmişlerdir. Massey ve diğerleri (2014) kendisinden önce göç etmiş olan akraba ve tanıdıklara sahip kişiler için göç eyleminin daha az zorluk içerdiğini, daha önceden göç etmiş olanların geride kalanlara yol gösterici ve kolaylaştırıcı bir etkide bulunduğunu dile getirmiştir. Literatürde, özellikle dış göç bağlamında, önceden göç etmiş olan akrabaların etkisine ve göç yoğunluğunu arttırıcı olduğuna değinen çalışmalar mevcuttur (Gülerce ve Demir, 2021).

Çocuklar göç eylemi esnasında üzüntü, korku, kaygı, özlem, şaşkınlık hissettiklerini belirtmiş bir kısmı mutluluk hissettiğini söylemiştir. Dikkat çeken bulgular arasında bazı çocukların göç esnasında ne hissettiğine dair hiçbir şey hatırlamadığını dile getirmesi bulunmaktadır. Bu durumun yaşanan yoğun stres hali karşısında ortaya çıkan bir savunma tepkisi olabileceği değerlendirilmektedir. Sır ve diğerleri (1998) zorunlu göçün psikolojik etkilerini araştırdıkları çalışmada, göç sürecinin travmatik etkileri üzerinde durmuş ve kişilerin yaşanan stresli yaşam olaylarını bastırma eğiliminde olduklarını dile getirmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki ilk günlerini anlatan katılımcılar arasında, ilk günlerde kardeşleriyle ya da çevrede tanıştığı, kendisiyle aynı dili konuşabilen kişilerle vakit geçirmeyi tercih ettiğini dile getirenler olmuştur. Türkiye'de yaşamını sürdüren İngiliz kökenli göçmenlerin kullanmayı tercih ettikleri dilin araştırıldığı çalışmada, göçmen bireylerin günlük yaşamlarında çoğunlukla ana dillerinde konuşmayı tercih ettikleri, yaşadıkları toplum ile bütünleşme isteği içerisinde olsalar dahi bu tercihin sürdüğü, dil düzeyinin de tercihlerinde etkili olduğu bulunmuştur (Antonova-Ünlü, 2016). Göç edilen ülkedeki entegrasyon süreci araştırılırken dil öğreniminin farklı alanlardaki etkilerine değinilen bu çalışmada göçmen çocuklar için dil öğreniminin ve kullanımının büyük önem taşıdığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede gelinen yeni ülkede maruz kalınan yeni dile ilişkin deneyimlerin barındırdığı olası olumsuzlukların ve kullanılan dil ile kültürel öğelerin etkileşiminin dil tercihinde etkili olduğu düşünülmüştür. Ayrıca katılımcı çocukların evlerinde genellikle ana dillerinde konuştuklarını söylemeleri, evlerinin dışında bulunan kişilerle konuşurken kullandıkları dil tercihi konusunda bir etken olabilir.

Katılımcıların okula ilişkin karşılaştıkları sorunlar arasında göç sürecinin dönem ortasına denk gelmesi, dil konusunda sorun yaşama, okula başlanması halinde yabancı öğrencilere ayrılmış farklı bir sınıfa gönderilme, öncelikle dini eğitim görme amacıyla başka bir yere yönlendirilme gibi sorunlar bulunmaktadır. Çocukların ayrılmış okul veya sınıflarda eğitim almalarının ise göçmen kapsayıcılığı kapsamında olumsuz bir etkisinin olabileceği değerlendirilmektedir. Kapsayıcı Eğitim Öğretmen Eğitimi Modülü Projesi (2018) bağlamında açıklandığı üzere; kişilerin eğitim almalarının engellenmesi dışlama kavramına işaret ederken, kişilerin herkesin bir arada bulunduğu ortamlar yerine ayrılmış okul ve sınıflarda eğitim görmesi ayrımcılık kavramıyla ilgilidir. Şimşek'e (2020) göre eğitim bağlamında kapsayıcılık, farklı sosyal, kültürel ve öğrenme geçmişleri, farklı kişisel özellikleri olan kişiler arasında hiçbir ayırım yapılmadan, her bireye eşit öğrenme şartlarının oluşturulması anlamı taşımaktadır.

Katılımcılar arasında, öğretmeniyle doğrudan yaşadığı bir problemin yanı sıra akranlarıyla yaşadığı sorunlar karşısında öğretmenin tepkisiz kalmasından bahseden katılımcının varlığı dikkat çekicidir. Morales (2021), göçmen çocukların mağduriyetlerinin aileleri ve öğretmenleri tarafından fark edilme olasılığını araştırmış, zorbalık mağdurlarının fark edilme oranı %32 bulunmuştur. Bu kapsamda göçmen çocukların okuldaki yaşantılarında, öğretmenin rolü önem arz etmektedir. Öğretmenin göçmen bireylere ilişkin tutumu, sınıftaki diğer çocukların tutumlarını da önemli oranda etkilemektedir. Öğretmenin göçmen bireylere saygı duyulan bir ortam oluşturması, öğrencilerini ayırıştırmasın, tüm çocukların eğitime katılmalarına önem vermesi, akranlar arasındaki iletişimi sağlaması göçmenlerin uyum süreci kapsamında önem taşımaktadır (Taylor ve Quintana, 2003; aktaran Kağnıcı, 2020). Dikkat çeken bulgulardan biri ise, herhangi bir destek almadan dil sorununu aşabildiğini söyleyen

çocukların bunu okul veya akranları vasıtasıyla yaptığını ifade etmesidir. Eğitimde kapsayıcılığın önemi bu bulgu ile gözler önüne serilmektedir.

Katılımcı çocuklardan bazıları dil ediniminin akran iletişimindeki rolüne özellikle değinerek ancak Türkçe öğreniminin ardından Türkiye Cumhuriyeti'nde arkadaş edinebildiğini dile getirmiştir. Grünigen ve diğerleri (2010) gerçekleştirdikleri çalışmada göçmen çocukların dil yeterliliklerinin akranları arasında kabul görmeleriyle pozitif yönde ilişkili olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Katılımcı çocuklardan biri, iletişim kurduğu göçmen akranı ile ortak bir dile sahip olmasa dahi birbirlerini daha iyi anladıklarını ifade etmiş, yerli akranlarının kendisini dinlemek konusunda daha sabırsız davrandığını belirtmiştir. Türk ve diğerlerinin (2018) gerçekleştirdikleri araştırmada, göçmen çocuklar ile ev sahibi konumunda bulunan çocuklar arasındaki empati göz önünde bulundurulduğunda iletişim kurabilmenin, ortak bir dile sahip olmanın, arkadaşlık durumunun ve gruplar arası temasın empati üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır. Katılımcı çocukların çoğunluğu diğer göçmenlere ilişkin olumsuz söylemlerde bulunmaktan kaçınmış, göçmen bireyleri anlayabildiklerini, empati kurduklarını ifade etmişlerdir.

Çevrelerinde bulunan diğer bireyler ile yaşanan sorunların tespit edilmesi, göçmenlerin entegrasyon süreci açısından değerlidir. Bazı çocuklar çevrelerindeki çeşitli kişiler, akranlar, komşular ile yaşadıkları sorunların kendilerinin yabancı olmalarıyla ilgili olduğunu söylemiş, ayrımcılık gerçekleştirildiğine yönelik söylemlerde bulunmuşlardır. Bu noktada göçmen çocuklar tarafından çeşitli konularda algılanan bir ayrımcılıktan söz etmek mümkündür. Ural (2012) tarafından gerçekleştirilen, göçmenlerin ayrımcılık algılarına dikkat çekilen çalışmada köken, ırk, dil, cinsiyet, ekonomik durum, politik görüş gibi unsurlara ilişkin bulgulara rastlansa da dini inanca dayanan ayrımcılık algısının daha yüksek oranda olduğu, gelinen ülkede vatandaşlık edinilmiş olmasının ise ayrımcılık algısını düşürdüğü bulunmuştur.

Psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade eden katılımcı çocukların büyük çoğunluğu, akranlarının gerçekleştirdiği zorbalık davranışlarından söz etmiştir. Göçmen bireylerin akran zorbalığına uğrama ihtimalinin diğerlerinden daha yüksek olduğu bilinmektedir (Grünigen ve diğerleri, 2010). Akran zorbalığı gibi sorunlara sıklıkla maruz kalan çocuğun, aile içerisinde ve okulda öğretmen tarafından desteklenmesinin, çocuğun uğradığı şiddeti fark etme ve önleme konusunda önem arz ettiği çalışmanın bulgularından anlaşılmaktadır. Morales (2021) göçmen ebeveynleri olup zorbalığa maruz kalan çocukların, yerli ebeveynlere sahip olanlara kıyasla fark edilmeme ihtimalinin daha yüksek olduğunu dile getirmiştir. Fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalma temaları kapsamında çocukların bir kısmı akranlarına karşılık verdiğini söylemiştir. Ayrıca çocuklardan bazılarının birisini korumak için şiddet olayına karıştığını dile getirmesi dikkat çekicidir. Fandrem ve diğerleri (2009) gerçekleştirdikleri araştırmada yerli ergenlerle kıyaslandığında göçmen ergenlerin diğerlerine zorbalık yapma riskinin daha yüksek

olduğunu bulmuşlardır. Bulgular, göçmen çocukların akran zorbalığının farklı unsurları haline gelebildiğine ve karşılaştıkları diğer sorunların bu durum ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir.

Johnson ve Newport (1989) öğrenilen ikinci bir dildeki performansın, dili öğrenme yaşıyla ilişkili olduğunu ve ikinci dili daha küçük yaşta edinen kişilerin bu dili daha yetkin olarak kullandığını dile getirmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularında da bahsi geçen duruma rastlanmış, göçmen çocuklar göçmen ebeveynlerine göre Türkçe dilini daha yetkin olarak kullanabildiklerini ifade etmişlerdir. Dil konusunda daha yetkin olması sebebiyle ebeveynlerine destek olduğunu söyleyen çocukların bir kısmı bazen bu eylemi aile bireyleri dışındaki kişiler için de gerçekleştirerek, ebeveynlerinin refakati olmadan farklı kişilerin yanında bulunmak durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu konunun çocukların ihmal ve istismara uğrama olasılığı açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Göç sürecine ilişkin beklentilerinin karşılanmadığını söyleyen çocukların sayısı azımsanamayacak durumdadır. Ailelerinin verdiği kararlar sonucunda göç sürecini maruz kalan çocukların, sürece ilişkin beklentilerinin karşılanmamış olması özellikle yaşanan psikososyal sorunlar bağlamında önemlidir. Apak'ın (2014) göçmenlerin uyumunu ve geleceğe yönelik beklentilerini araştırdığı çalışmanın sonuçları, kişilerin beklentilerinin tam anlamıyla karşılanmadığını, beklenti içerisinde olmaya devam ettiklerini, geleceğe yönelik belirsizliklerin sürdüğünü, ayrıldıkları bölgeyi vazgeçilmez olarak gördüklerini ortaya koymuştur.

Genel anlamda düzenli ve gönüllü göç hareketinde bulunan ailelerin çocuklarıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın bilgilendirme ve onam alma aşaması sırasında katılımcılar ve ebeveynlerinin çoğunluğunun göç sürecinin olası etkilerinin varlığını göz ardı ettikleri gözlemlenmiştir. Bahsi geçen gözlem, ev sahibi ülkedeki bireylerin yanı sıra göçmen bireylerin de göç süreci konusunda çeşitli bilgilendirmelere ihtiyaç duyduğunu akla getirmektedir. Göçmen kapsayıcılığı bağlamında değerlendirildiğinde, göçmenlerin toplumda karşılaştıkları sorunlar kapsamında, hem gelinen toplumun bir parçası haline gelmesi hedeflenen göçmen bireylerin hem de toplumun geçmişten beri varlığını sürdüren üyelerinin sistemli bir bilgilendirme ve entegrasyon sürecine tabi tutulmaları gereklidir. Göçmen çocuğun göç edilen ülkeye geldiği ilk zamandan itibaren bir etkileşim içerisinde bulunduğu eğitim sisteminin bu konuda iyi bir bağlam olduğu değerlendirilmektedir. Özellikle çocukların Türkiye Cumhuriyeti'ne göç etmeleri sürecinde karşılaştıkları sorunlar ele alındığında akran zorbalığı kavramının dikkat çektiği ve bu bağlamda önleyici çalışmaların gerçekleştirilmesinin önem arz ettiği görülmektedir.

Çalışmanın bulguları değerlendirildiğinde göçmen çocukların gelinen ülkedeki entegrasyon sürecinde karşılaştıkları sorunlar, yaşamlarının çeşitli alanlarında ortaya çıkan değişimler, karşı karşıya kaldıkları riskli durumlar ve katılımcıların ebeveynlerinin de süreç içerisinde zaman zaman bahsi geçen sorunlara maruz kaldığı veya çocuklarının bu sorunlara maruz kalmasına engel olamadığı görülmektedir. Bu noktada psikotoplumsal bağlamda

kapsayıcılık perspektifinden tartışılan çözüm önerilerinin yanı sıra bireysel bağlamda ve aile bağlamında gerçekleştirilecek müdahalelerin gerekliliği göze çarpmaktadır. Çeşitli yollarla topluma katılan göçmen çocukların maruz kaldıkları sorunlara ilişkin çalışmaların geliştirilmesi, literatürde konuya ilişkin oluşturulan birikim ile klinik psikoloji alanında çalışan uzmanların mesleki farkındalıklarının arttırılması, bununla birlikte multidisipliner bir bakış açısının sürdürülmesi gerekli görülmektedir. Konuya ilişkin gerçekleştirilecek çalışmaların, yaşamın farklı alanlarında göçmen çocukların karşılaştıkları sorunların fark edilmesini ve psikolojinin uygulama alanlarına taşınarak müdahale edilebilir hale getirilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Göç, göçmen çocuk ve entegrasyon sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin gerçekleştirilen veya gelecekte gerçekleştirilecek olan çalışmaların önemine farklı açılardan değinilmiştir. Bu çalışma konuya ilişkin ayrıntılı bir inceleme sunmakta, araştırmanın nitel yöntem ile yürütülmüş olması dolayısıyla temel veriyi katılımcıların söylemleri oluşturmakta ve bu durum çalışmanın bulgularını daha özgün hale getirmektedir. Çalışmada verilerin toplanması esnasında araştırmacının, uygulamaları hem katılımcıların çoğunluğunun ana dili olan Rusça dilinde hem de Türkçe dilinde gerçekleştirme olanağı sunmuş olması, katılımcıların kendilerini ifade edebilmeleri açısından değerlidir. Ancak toplanan verilerin çevirisi esnasında dilde çok anlamlılık, diller arasındaki farklılıklar, çeviriyi gerçekleştiren araştırmacı ile uygulayıcı konumunda bulunan araştırmacının aynı olması gibi sebeplerle anlam kayıpları veya anlam farklılıkları oluşabilmektedir. Bu durum araştırmanın sınırlılıkları arasında bulunmaktadır. Araştırmanın bulgularının da işaret ettiği üzere göçmen bireyler için dil edinimi ve dil edinimine ilişkin sorunlar kritik bir önem taşımaktadır. Bu sebeple göçmen bireylerin katılımcı olduğu araştırmalarda katılımcıların anadilinde gerçekleştirilen uygulamaların gerekliliğinin bilinmesi ancak verilerin çevirisi ve çözümlenmesi aşamasında birden çok araştırmacının katılımının sağlanması önerilmektedir.

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen analizin yanı sıra katılımcılarının sosyo-demografik özelliklerinin çeşitliliği göze çarpmaktadır. Bireylerin Rusya Federasyonu'nun farklı bölgelerinden göç etmiş olmaları, öğrendikleri ve kullandıkları farklı dillere de sahip olmaları, farklı yaş ve cinsiyetlerden katılımcıların varlığı, kimi katılımcıların kardeş olmaları, göç eyleminin gerçekleştiği yılların ve o esnadaki yaşlarının farklı olması, sosyo-ekonomik düzeyleri arasında farklılıklar bulunması bahsi geçen çeşitliliği oluşturmaktadır. Tüm bu sosyo-demografik özelliklerin göç ve entegrasyon sürecinde karşılaşılan sorunlarla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Konuya ilişkin gerçekleştirilecek çalışmalarda göç sürecinin bahsi geçen sosyo-demografik özellikler bağlamında değerlendirilmesi önerilmektedir.



---

**Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:**

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

**Çıkar Çatışması Beyanı:**

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

**Yazar Notu:**

Bu çalışma, Leyla Şabanoğlu'nun Neylan Ziyalar danışmanlığında gerçekleştirdiği yüksek lisans tez çalışmasının bir bölümünü içermektedir.

**Finansal Destek Beyanı:**

Bu çalışmaya finansal destek veren kaynaklar yoktur.

**Etik Kurul Onayı:**

Bu çalışma ile İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvuruda bulunulmuş olup 492589 sayılı karar ile onay alınmıştır.

---

**Kaynakça**

- Aksel, Ş., Gün, Z., Irmak, T. Y. ve Cengelci, B. (2007). Migration and psychological status of adolescents in Turkey. *Adolescence*, 42(167), 589-602.
- Antonova-Ünlü, E. (2016). Türkiye’de yaşayan İngiliz kökenli göçmenlerin dil kullanım, tercih ve tutumları. *Yıldız Journal of Educational Research*, 1(1), 55-76. <https://doi.org/10.51280/yjer.2016.004>
- Apak, H. (2014). *Suriyeli göçmenlerin uyumu ve gelecek beklentileri: Mardin örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, D., Şahin, N. ve Akay, B. (2017). Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 7(1), 8-14. <https://doi.org/10.5222/buchd.2017.008>
- Batista-Pinto Wiese, E. (2010). Culture and migration: Psychological trauma in children and adolescents. *Traumatology*, 16(4), 142-152. <https://doi.org/10.1177/1534765610388304>
- Bilgin, N. (2014). *Kimlik inşası* (2. Basım). İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design* (1. Basım). Harvard university press.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage publications.
- Cornille, T. A. ve Brotherton, W. D. (1993). Applying the developmental family therapy model to issues of migrating families. *Marriage & Family Review*, 19(3-4), 325-340. [https://doi.org/10.1300/J002v19n03\\_08](https://doi.org/10.1300/J002v19n03_08)
- Creswell, W. J. (2016) *Nitel araştırma yöntemleri- Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Siyasal. (2006).
- Çakır, S. (2008). *İnsan-Kültür ve Toplum Yazıları* (1. Basım). Fakülte Kitabevi Yayınları.
- Çakırer-Özservet, Y. (2016). Uluslararası göç, yerel yönetimler ve toplumsal uyum. *TBB İller ve Belediyeler Dergisi*, 813, 48-55.
- Dovidio, J. F. ve Esses, V. M. (2001). Immigrants and immigration: Advancing the psychological perspective. *Journal of Social issues*, 57(3), 378-387. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00219>
- Fandrem, H., Strohmeier, D. ve Roland, E. (2009). Bullying and victimization among native and immigrant adolescents in Norway: The role of proactive and reactive aggressiveness. *The Journal of Early Adolescence*, 29(6), 898-923. <https://doi.org/10.1177/0272431609332935>
- Gencer, T. E. (2019). *Göç süreçlerindeki çocukların karşılanamayan gereksinimleri, haklara erişimleri ve beklentileri: Ankara ve Hatay'da yaşayan Suriyeli çocuklar örneği* [Doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Grünigen, R., Perren, S., Nägele, C. ve Alsaker, F. D. (2010). Immigrant children's peer acceptance and victimization in kindergarten: The role of local language competence. *British Journal of Developmental Psychology*, 28(3), 679-697. <https://doi.org/10.1348/026151009X470582>
- Gülerce, H. ve Demir, E. (2021). Zorunlu Göç Sürecinde Sosyal Ağlar; Şanlıurfa'daki Suriyeli Sığınmacılar. *Journal of Social Policy Conferences*, (81), 185-211. <https://doi.org/10.26650/jspc.2021.81.973727>

- Johnson, J. S. ve Newport, E. L. (1989). Critical period effects in second language learning: The influence of maturational state on the acquisition of English as a second language. *Cognitive psychology*, 21(1), 60-99.
- Kağnıcı, D.Y., (2020). Kültüre duyarlı okul iklimi oluşturulması: okul psikolojik danışmanlarının rol ve sorumlulukları. İçinde Doğan, A. ve Kağnıcı, D.Y. (Edl.). *Göçmen çocuk ve ergenler kültürleşme, uyum ve eğitim (ss. 103-126)*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Kapsayıcı Eğitim Öğretmen Eğitimi Modülü Projesi, (2018). *Okul yöneticilerinin eğitimi modülü*.  
[https://corlu.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2018\\_11/28084808\\_OKUL\\_YYNETYCY\\_LERYNYN\\_EYYTYMY-YEREL\\_1.pdf](https://corlu.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/28084808_OKUL_YYNETYCY_LERYNYN_EYYTYMY-YEREL_1.pdf)
- Konut Satış İstatistikleri, Mart 2023. (2023, Nisan). Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 49517.  
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Konut-Satis-Istatistikleri-Mart-2023-49517>
- Kümbetoğlu, B. (2019) *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma* (6. Basım). Bağlam Yayınları.
- Lacroix, C. (2010). *Immigrants, literature and national integration* (1. Basım). Palgrave Macmillan.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. ve Taylor, J. E. (2014). Uluslararası göç kuramlarının bir değerlendirmesi. *Göç Dergisi*, 1(1), 11-46.  
<https://doi.org/10.33182/gd.v1i1.546>
- Meadan, H. ve Monda-Amaya, L. (2008). Collaboration to promote social competence for students with mild disabilities in the general classroom: A structure for providing social support. *Intervention in school and clinic*, 43(3), 158-167.  
<http://doi.org/10.1177/1053451207311617>
- Morales, D. X. (2021). Immigrant children and school bullying: the “unrecognized” victim?. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 41(9/10), 1026-1037.  
<http://doi.org/10.1177/08862605221104535>
- Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling psychology. *Journal of counseling psychology*, 52(2), 250.  
<https://doi.org/10.1037/0022-0167.52.2.250>
- Muyan, G. K. (2019). Hollanda Göçmen Entegrasyonu Politikaları: Liberalizmden Neoliberalizme. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(1), 177-192.  
<http://doi.org/10.32331/sgd.582747>
- Öztürk, E., Erdoğan, B. ve Çalıcı, C., (2020). Göçmenler ve göç süreci: psikotraumatojik bir değerlendirme. İçinde Sakız, H. ve Apak, H.(Edl.). *Türkiye’de göçmen kapsayıcılığı (ss. 213 225)*. Pegem Akademi.
- Parker, C., Scott, S. ve Geddes, A. (2019). *Snowball sampling*. SAGE research methods foundations.  
<https://doi.org/10.4135/9781526421036831710>
- Polat, G. (2007). İç Göçün Çocuk Ruh Sağlığına Etkisi ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(1), 89-106.
- Ruiz, J. M., Gallardo, M. E. ve Delgado-Romero, E. A. (2013). Latinas/os and iimmigration reform: A commentary to “Crossroads: The psychology of immigration in the new century”-The report of the APA Presidential Task Force on Immigration. *Journal of Latina/o Psychology*, 1(3), 149-154. <https://doi.org/10.1037/lat0000002>
- Sağiroğlu, A. Z., Ünsal, R. ve Özenci, F. (2022). *Türkiye Göç ve İnsan Hareketlilikleri Yıllık Raporu-2021*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve

- Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM). <https://aybu.edu.tr/GetFile?id=1c168fe4-c95c-447f-b3eb8ab7d312794c.pdf>
- Sağlam, E. (2020). Ayrımcılık Konusunda Nitel Bir Araştırma: Viyana'daki Türk Göçmenler. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 16(59), 268-295.
- Sakız, H. ve Apak, H. (2020). *Türkiye'de göçmen kapsayıcılığı* (2. Basım). Pegem Akademi.
- Sır, A., Bayram, Y. ve Özkan, M. (1998). Zoraki iç göçün ruh sağlığına etkileri üzerine bir ön çalışma. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 1(2), 83-88.
- Sousa, D. (2014). Validation in qualitative research: General aspects and specificities of the descriptive phenomenological method. *Qualitative Research in Psychology*, 11(2), 211- 227. <https://doi.org/10.1080/14780887.2013.853855>
- Spiel, C. ve Strohmeier, D. (2012). Peer relations in multicultural schools. İçinde Masten, A. S., Liebkind, K. ve Hernandez, D.J. (Edl). *Realizing the potential of immigrant youth* (ss. 376-396). Cambridge University Press.
- Şimşek, H., (2020). Eğitimde kapsayıcı politika ve göçmenler. İçinde Sakız, H. ve Apak, H. (Edl). *Türkiye'de göçmen kapsayıcılığı* (ss. 141-162). Pegem Akademi.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2023a). Düzensiz göç. Göç İdaresi Başkanlığı'ndan alınmıştır: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2023b). Giriş-çıkış. Göç İdaresi Başkanlığı'ndan alınmıştır: <https://www.goc.gov.tr/giris-cikis>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2023c). İkamet izinleri. Göç İdaresi Başkanlığı'ndan alınmıştır: <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>
- Türk, F., Kaçmaz, T., Türnüklü, A. ve Tercan, M. (2018). Okul Psikolojik Danışmanlarının Penceresinden Türk ve Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Gruplararası Empati Deneyimlerinin İncelenmesi. *Ilkogretim Online*, 17(2), 786-811. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419304>
- Uluocak, G. P. (2009). İç Göç Yaşamış ve Yaşamamış Çocukların Okulda Uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 35-44.
- Uluslararası Göç İstatistikleri, 2020. (2023, Nisan). Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 37212. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2020-37212>
- United Nations (1996). Report Of The World Summit For Social Development, Copenhagen, March 6 – 12, 1995. United Nations Digital Library'den alınmıştır: <https://digitallibrary.un.org/record/198966>
- Ural, A. (2012). Türk asıllı göçmenlerin Hollanda'daki temel eğitim uygulamalarına yönelik ayrımcılık algıları. *Eğitim ve Bilim*, 37(165), 262-274.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

## **Issues in the Integration Process Faced by the Children Who Immigrated from the Russian Federation to the Republic of Turkey**

### **Summary**

#### **Introduction**

Migration is a voluntary or forced movement from one place to another for settlement or shelter, driven by economic, political, social, cultural, or personal reasons. It encompasses factors such as family fragmentation, violence, terror, fear, and the desire for better conditions (Çakır, 2008). Migrant individuals face various problems such as political, cultural, economic issues, language problems, social exclusion, losses related to the place they left, and changes related to their identity and family (Batista-Pinto Wiese, 2010).

Migrant children may exhibit behavioral and psychological problems such as committing violent behavior, being dragged into crime, high anxiety level, depression, developmental delay, lack of self-confidence, decline in academic achievement, eating and sleep disorders, addiction, hyperactivity, self-harm (Aydın et al., 2017). Studies show that migrant children are exposed to negative experiences such as social ostracism, discrimination, prejudice, racism, and peer bullying in the school environment (Spiel & Strohmeier, 2012).

The goal of this study is to investigate the problems such as bullying, violent behaviors, discrimination, exclusion, adaptation problems encountered by children undergoing the migration process before, during, and after migration, and to discuss the factors causing these problems. The study aims to conduct in-depth interviews with individuals under the age of 18 who have migrated with their families from the Russian Federation to the Republic of Turkey, and to examine migration as a process, before, during, and after migration.

#### **Methodology**

In this study, in accordance with the principles of qualitative research method, an approach was exhibited in which the data were collected by establishing a social relationship, and in-depth interviews were conducted with female or male individuals under the age of 18 who had migrated from the Russian Federation to the Republic of Turkey on the problems they encountered during the migration process. The sample of the research was determined by the snowball sampling method. The number of participants is 34.

Data were collected through in-depth interviews conducted face-to-face. Socio-demographic questions were asked to each participant at the beginning of the interview. Before the interview, participants and parents were informed in detail about the study; the process of informing and obtaining consent was carried out by giving the Informed Consent Form to the participants and parents and obtaining their signatures. Semi-structured research questions were used during the interviews.

The analysis of the data was carried out with the content analysis method. The collected data were read by the researcher, repeating data were considered as codes; the emerging frequency formed themes and themes were evaluated within the categories of pre-migration, during migration, and post-migration.

### **Results and Discussion**

As a result of the study conducted, it was understood that the participant migrant children encountered problems such as not being effective in the migration decision, separation from some family members, longing for belongings and individuals in the abandoned region, experiencing housing problems, in the context of education in the country they came to; not understanding the lessons, not being able to communicate with teachers and peers, not being able to register for school, experiencing problems such as being bullied at school, having difficulty communicating with peers in different areas of life, seeing intense psychological and physical violence from peers, not being able to express themselves against the violence they see, experiencing problems in learning Turkish with family members, taking on the duties of adults during the language learning process, being exposed to discrimination and exclusion in the environment, encountering more health problems in the new country, refraining from applying to health institutions, not meeting expectations related to the migration process.